

Voorstel voor een Hervormde/Gereformeerde Ondertekeningsverklaring aangaande de Gezamenlijke Verklaring omtrent de Rechtvaardigingsleer

1. Volgens een nieuwe oecumenische overeenstemming, behoort de rechtvaardigingsleer tot het hart van het Evangelie. Daarom is overeenstemming over wat deze leer betekent van het hoogste belang. Gedurende de afgelopen jaren zien wij, in een welkome ontwikkeling, hoe de visies van de Rooms katholieken, de Lutheranen en de Methodisten naar elkaar toegroeien. Na vele jaren van zorgvuldige en nauwgezette dialoog, werd in 1999 de Gezamenlijke Verklaring omtrent de Rechtvaardigingsleer getekend door de Katholieken en de Lutheranen. In 2006 werd deze Verklaring mede ondertekend door de Methodisten. Over wat aanvankelijk een groot twistpunt was tijdens de Reformatie, is nu een grote mate van overeenstemming bereikt. De wederzijdse verkettering van de 16de eeuw, die overigens nog steeds als een gezonde waarschuwing mag dienen, is nu terzijde gelegd als niet ter zake doende in het huidige tijdsgewricht.

2. Hoewel gezegd moet worden dat de Gezamenlijke Verklaring over rechtvaardiging spreekt op een wijze die verschilt van de manier waarop de erfgenamen van de Reformatie over deze leer spreken, zijn wij in de Wereldgemeenschap van Reformatorische Kerken bereid om ons aan te sluiten bij deze oecumenische overeenstemming. Wij zijn blij en dankbaar voor de enorme vooruitgang die gemaakt is. Tegelijkertijd, willen we wijzen op een aantal punten die verdere verheldering en dialoog behoeven. Wij hopen de bestaande mate van overeenstemming te bevestigen, verrijken en uit te breiden.

3. Wij bevestigen dat de gedeelde mening over rechtvaardiging, zoals beschreven in de Gezamenlijke Verklaring omtrent de Rechtvaardigingsleer (para. 14-18), overeenkomt met de Hervormde/Gereformeerde leer. Wij zijn vooral blij met de wijze waarop God's reddende werk wordt geplaatst in een Christo-centrisch en Trinitair kader.

4. Wij onderschrijven het belang van luisteren. In oecumenische dialogen, hebben we alleen maar recht van spreken als we eerst naar de Schrift luisteren, en wanneer we meer luisteren dan spreken. (para. 14)

5. Wij zijn het eens met de gezamenlijke verklaring dat rechtvaardiging het werk is van de drievuldige God. Het goede nieuws van het Evangelie is dat God de wereld tot zich verzoend heeft door de Zoon en in de Geest. Rechtvaardiging vooronderstelt, en is gegrond in de incarnatie, dood en wederopstanding van Christus. Rechtvaardiging betekent dat Christus zelf onze rechtvaardigheid is (1 Kor. 1:30). Als wij door woord en sacrament met hem één worden door de Heilige Geest, hebben we deel aan zijn reddende rechtvaardigheid. Alleen door genade, door geloof in het reddende werk van Christus - en niet door enige eigenverdienste - worden we aangenomen door God. In Christus vernieuwt de Geest onze harten en worden wij geheiligd om de goede werken te doen die God voor ons bedoeld heeft. (para. 15)

6. Wij zijn het er ook mee eens dat God alle mensen uitnodigt om deel te hebben aan het heil in Christus. Wanneer we dit heil ontvangen door genade en door geloof, zijn we gerechtvaardigd door Christus alleen. Geloof is God's gave door de heilige Geest. Door woord en sacrament in de gemeenschap van het geloof, leidt de Geest de gelovigen tot die vernieuwing van het leven welke God tot vervulling zal brengen in het eeuwige leven. (para 16)

7. Wij stemmen er ook mee in dat de boodschap van rechtvaardiging ons op een bijzondere manier leidt naar het hart van de getuigenis van het Nieuwe Testament. Gebaseerd op God's reddende actie in Jezus Christus, betekent rechtvaardiging dat wij als zondaren volledig aangewezen zijn op genade. Ons nieuwe leven in Christus is alleen te danken aan God's vergevende en vernieuwende barmhartigheid.

8. Met de Lutheranen zijn we het eens dat rechtvaardiging een essentiële toetssteen is van het evangelie, maar samen met de Katholieken onderstrepen wij dat andere toetsstenen evenzeer belangrijk zijn. (para. 18)

9. Wij aanvaarden hetgeen Lutheranen en Rooms Katholieken samen zeggen over sommige van de doorslaggevende onderwerpen in de rechtvaardigheidsleer welke hen sinds de 16de eeuw lang verdeeld hebben (zie para. 19, 22, 25, 28, 31, 34, 37). Daarenboven aanvaarden wij de uitleg die door de Lutheranen en de Katholieken betreffende hun respectievelijke standpunten over deze onderwerpen wordt gegeven in de paragrafen 20-21, 23-24, 26-27, 29-30, 32-33 en 38-39. Wij beschouwen deze onderscheidene gezichtspunten niet als voldoende reden voor verdeeldheid tussen één van die groepen en de Hervormden/Gereformeerden.

10. De Reformatorische traditie heeft zichzelf altijd begrepen als zijnde schatplichtig aan bijbelse leer aangaande rechtvaardiging zoals die uiteengezet werd door Luther, Calvijn en de andere hervormers. Zij sluit zich tegelijkertijd aan bij elementen uit de rechtvaardigingsleer die behoren tot de Katholieke traditie van de vroege kerk in zowel Oost als West. Dit gaf aan de Hervormde/Gereformeerde rechtvaardigingsleer een kenmerkend profiel. Met betrekking tot "overblijvende verschillen in taal, theologische uitwerking, en nadruk", die niet in de weg staan van de "consensus over fundamentele waarheden in de rechtvaardigingsleer", kan de Hervormde/Gereformeerde leer als volgt omschreven worden:

11. Volgens de Reformatorische traditie is de leer van de erfzonde een essentiële Christelijke leer. De ontaarding van de menselijke natuur kan niet door onszelf ongedaan worden gemaakt. De vernietigende effecten van de zondeval worden overwonnen door het reddende initiatief van de Vader door de Zoon en in de Geest. Wij zijn volkomen afhankelijk God voor onze redding, en rechtvaardiging vindt alleen plaats door God's genade. Wat Christus tot stand heeft gebracht door zijn reddende gehoorzaamheid (*extra nos*) wordt bekend gemaakt en wordt toegepast op ons (*in nobis*) door de Geest, met name door God's woord en de sacramenten van de doop en de Maaltijd des Heren. Niemand kan op God's roep antwoorden dan door God's daaraan voorafgaande werk van genade. (para. 19)

12. In zoverre als instemming met God's rechtvaardigende actie wordt verstaan als een genadegave, kunnen we instemmen met de Katholieken. Deze instemming is een aspect van het geloof. (para. 20) Wij zijn het ook volledig eens met de Lutheranen dat niemand ooit kan bijdragen aan zijn of haar rechtvaardiging. (para. 21)

13. Omdat zonde zowel een schuld als een macht is, bewerkstelligt God's genade zowel vergeving als bevrijding. Door God's vergeving wordt onze schuld kwijtgescholden (rechtvaardiging) en God's bevrijding bevrijdt ons van de knechtschap van de zonde opdat ons geloof actief kan worden in liefde (heiliging). Volgens de Hervormde/Gereformeerde leer is eenheid met Christus de bron van deze twee reddende gaven. (para. 22)

14. Volgens Hervormden/Gereformeerden is het door onze deelname in Christus door geloof dat wij deel hebben aan zijn rechtvaardigheid voor God (rechtvaardiging) en intreden in levenslang berouw (heiliging). Daarom zijn wij het eens met de Lutheranen dat de "rechtvaardigheid van Christus onze rechtvaardigheid is" (para. 23) en met de Katholieken dat "God's vergevende genade altijd de gave van nieuw leven met zich brengt." (para. 24)

15. Volgens de Hervormde/Gereformeerde leer worden zondaren gerechtvaardigd door genade door geloof (Ef. 2:8). Genade is de bron en de basis van rechtvaardiging terwijl het geloof het middel is waardoor het wordt ontvangen. Het gehele Christelijke leven is een leven van vertrouwen in de beloften van God. Geloof kan niet echt bestaan zonder liefde en hoop, en geloof zonder werken is dood. Liefde voor God en voor de naaste is daarom onmisbaar voor geloof. Echter, werken van liefde vormen niet de basis voor rechtvaardiging. Rechtvaardiging is een vrije gave die niet op enige manier verdiend kan worden. (para. 25)

16. Hervormden/Gereformeerden begrijpen rechtvaardiging en heiliging als voortkomende uit eenheid met Christus. Daarom zijn wij het eens met de Lutheranen wanneer zij stellen dat "rechtvaardiging en vernieuwing samenkomen in Christus, die aanwezig is in geloof." Wij zijn het ook met hen eens dat zondaren alleen door geloof gerechtvaardigd worden (*sola fide*) en dat God geloof teweeg brengt door de verkondiging van God's Woord. (para. 26)

17. De Hervormden/Gereformeerden leren dat wij worden aangenomen als God's kinderen wanneer we met Christus verbonden worden door het geloof. Wij worden rechtvaardig voor God in Christus door vrije genade terwijl wij slechts onvolmaakt rechtvaardig zijn in onszelf. Tegelijkertijd zijn wij het eens met de Katholieken als zij benadrukken dat rechtvaardigende genade vernieuwing van het leven tot stand brengt en dat deze vernieuwing "niets bijdraagt aan rechtvaardiging." (par. 27)

18. Volgens de opvattingen van Hervormden/Gereformeerden, blijven wij, door woord en sacrament, ons gehele leven afhankelijk van God's genade. Genade is nooit iets dat we simpelweg bezitten. Als we God's naam aanroepen, is het iets dat we zeker eens en voor altijd krijgen zowel als elke keer weer opnieuw. In onze strijd tegen "de oude Adam", moeten we elke dag bidden om vergeving. God's genade is elke morgen weer nieuw. (para. 28)

19. Wij zijn het eens met de Lutheranen dat gelovigen "tegelijkertijd rechtvaardig zowel als zondaars zijn" (*simul iustus et peccator*). Omdat in zekere zin rechtvaardigheid en zonde absoluut zijn alvorens zij een zaak van gradatie zijn, zijn wij het ook met hen eens dat wij als gelovigen "volledig rechtvaardig" zijn in Christus terwijl wij toch nog steeds "volledig zondaars" zijn in onszelf (*totus/totus*) voor God. Nochtans heeft zonde geen macht meer over ons omdat de knechtende macht van zonde gebroken is. Door genade worden we voortdurend in vrijheid gezet om een nieuw leven te leiden van gerechtigheid en liefde.

20. Hervormden/Gereformeerden zijn van opvatting dat alle zonde, groot of klein, oorspronkelijk of actueel, goddelijke veroordeling waard is. Wij zijn het met de Katholieken eens dat een onderscheid gemaakt moet worden tussen wellust enerzijds en welbewuste overeenstemming anderzijds, en dat wellust niet hetzelfde is als natuurlijke begeerte. Wij houden er echter ook aan vast dat gestoorde en ongezonde begeerten een uitdrukking zijn van menselijke zondigheid welke door God veroordeeld wordt. (para. 30)

21 Wij zijn het ermee eens dat "Christus de wet vervuld heeft door zijn dood en opstanding" en dat hij de wet "als een weg tot redding" overwonnen heeft. Wij zijn daardoor gerechtvaardigd door geloof "en niet door de wet na te leven" (Rom.3:28). De leer van Christus en zijn voorbeeld vormen een maatstaf voor ons gedrag. God's geboden blijven van toepassing op ons leven als gelovigen. (para. 31)

22. Volgens Hervormden/Gereformeerden blijft de wet een gedragsnorm voor het Christelijk leven (zoals onderstreept in de voorgaande paragraaf). Wij bevestigen met de Lutheranen dat de wet er ook toe dient onze zonde bloot te leggen en dat wij daarvoor beschuldigd worden. De wet wordt correct gebruikt wanneer zij ons tot God's genade in Christus drijft. (para. 32)

23. Wij waren verheugd de Katholieke verklaring te ontvangen dat "door Jezus Christus God in zijn goedertierendheid zijn kinderen de genadegave van het eeuwige leven heeft beloofd." Wij bevestigen dat God's wil vervuld zal worden en dat het goede werk dat God in ons is begonnen tot voleinding zal worden gebracht. (para. 33)

24. Wij geloven dat de gave van het geloof de zekerheid van redding inhoudt want de gaven en de roeping van God zijn onomkeerbaar (Rom. 11:29). Geloof zonder zekerheid zou onvolkomen of verwarrend zijn. Zekerheid is in de eerste plaats gebaseerd op Christus en de beloften van God, en niet op iets in onszelf - hetzij geloof, werken, of de zichtbaarheid van de Heilige Geest. (para.34)

25. Hervormden/Gereformeerden geloven dat zekerheid verbonden is met de leer van de uitverkiezing. Goddelijke uitverkiezing onderstreept dat onze redding uitsluitend voortvloeit uit de genade van Christus want we werden in hem uitverkoren vóór de schepping van de wereld (Ef. 1:4). Hervormden/Gereformeerden zijn het daarom eens met de Lutheranen dat wanneer we in benauwdheid raken over onze redding, wij "alleen naar Christus zouden moeten kijken en slechts in hem zouden moeten vertrouwen". (para. 35)

26. Volgens Reformatorische opvattingen, beloofd God getrouw onze redding in Christus. Wij verwelkomen daarom de Katholieke bevestiging dat geloof gebaseerd is op "de objectieve realiteit van God's belofte" en dat de goddelijke belofte niet beschouwd kan worden als onbetrouwbaar. (para. 36)

27. Wij zijn het ermee eens dat goede werken de vruchten zijn van het geloof. Wij stemmen er ook mee in dat goede werken alleen kunnen worden uitgevoerd in afhankelijkheid van God's genade. (para. 37)

28. Wij stemmen in met de prachtige verklaring van Thérèse van Lisieux, zoals geciteerd in de *Catechismus van de Katholieke Kerk* (#2011): "Na de ballingschap op aarde, hoop ik heen te gaan en mij in u te verheugen in het vaderland, maar ik wil geen verdiensten opslaan voor de hemel. Ik wil alleen voor uw liefde werken.... Op de avond van dit leven, zal ik voor u verschijnen met lege handen, want ik vraag u niet, Heer, mijn werken te tellen. Al onze gerechtigheid is bezoedeld in uw ogen. Ik wens, daarom, bekleed te worden met uw eigen gerechtigheid en vanuit uw liefde u eeuwig te mogen bezitten." Rechtvaardiging en eeuwig leven zijn gaven die wij niet verdienen (para. 38)

29. Wij zijn het volstrekt eens met de Lutheranen dat onze deelname in de rechtvaardigheid van Christus niet gedeeltelijk is maar altijd volledig. Op de basis van de rechtvaardigheid van Christus die

we ontvangen door genade door geloof, is eeuwig leven een onverdiende beloning waarin God's belofte aan de gelovige wordt vervuld. (para. 39)

30. Een specifiek onderwerp dat niet in de Gezamenlijke Verklaring behandeld wordt, is van bijzonder belang voor Hervormden/Gereformeerden. Dit verdient genoemd te worden als een onderwerp voor verdere uitleg en dialoog:

31. De Hervormden/Gereformeerden zijn er bezorgd over dat de Gezamenlijke Verklaring, naar onze mening, niet expliciet genoeg is over de verhouding tussen rechtvaardiging en gerechtigheid. De Belhar Belijdenis is een recente en belangrijke geloofsbelijdenis welke voortkomt uit de Reformatorische traditie. Deze belijdenis verklaart dat er een zeer sterk verband is tussen rechtvaardiging en gerechtigheid omdat "God Zichzelf geopenbaard heeft als de Ene die gerechtigheid en ware vrede onder mensen wil brengen."¹ Het moet duidelijk zijn dat "wij elke ideologie verwerpen die vormen van ongerechtigheid legitimeert en elke doctrine die niet bereid is om vanuit het evangelie zo'n ideologie te weerstaan."² Van een nog meer recente datum is de Accra Belijdenis. Deze geloofsverklaring is zeer uitgesproken in haar verwijzing naar de onrechtvaardigheid van de globale economische situatie en maakt duidelijk dat "globale economische rechtvaardigheid essentieel is voor de integriteit van ons geloof in God en onze navolging als Christenen."³ Evenzeer duidelijk is zij over de wens dat allen leven in volheid moge hebben: "Daarom verwerpen wij iedere kerkelijke praktijk of leer die de armen en de zorg van de schepping niet tot haar opdracht rekent en die troost geeft aan diegenen die komen om 'te stelen, te slachten en te verdelgen' (Johannes 10, 10) in plaats van om de 'goede herder' te volgen die is gekomen om leven te geven aan allen (Johannes 10, 11)."⁴ Daarom kan voor Hervormden/Gereformeerden geen scheiding worden aangebracht tussen rechtvaardiging en gerechtigheid; leer en ethiek zijn onscheidbaar. Wij bepleiten daarom het volgende:

32. Rechtvaardiging houdt in het wegnemen van ongerechtigheid, het zegevieren van genade, en het herstel van de zondaar. Het leidt ertoe dat voorrang wordt gegeven aan het bewerkstelligen van gerechtigheid voor de onderdrukten. Het houdt in dat al onze wanorde wordt opgeheven en dat de wereld verzoend is met God. Het betekent dat in de tijd tussen de tijden, de kerk, in liefde voor en getuigenis van Christus, ertoe geroepen is zich te verzetten tegen alle sociale wanorde en op te komen voor gerechtigheid, vrijheid en vrede in de wereld.

33. Meer in het bijzonder houdt dit in solidariteit met de slachtoffers van sociale wanorde en verzet tegen systemen van sociale en economische onrechtvaardigheid. Rechtvaardiging impliceert dat de uitgesloten er weer bij worden betrokken, dat de verworpenen worden geaccepteerd, en dat de vernederden en gemarginaliseerden aanvaard worden. Christus' hart was ontdaan toen hij onze zonde zag als onze ellende. Wij kunnen Christus niet navolgen als we niet pogen de ellende te verzachten van degenen die onderaan de maatschappelijk ladder staan.

34. Om gerechtigheid op aarde te bewerkstelligen voor de armen, de uitgesloten en de verdrukten, staat God aan hun zijde, tegen de hooggeplaatsten en voor de nederigen, altijd voor degenen van wie hun rechten zijn afgenomen.

¹ Belhar Belijdenis para. 4

² Belhar Belijdenis para. 4

³ Accra Belijdenis para. 16

⁴ Accra Belijdenis para. 29

35. Als Reformatorische Christenen zijn we verheugd dat op de basis van een overeenkomst als deze, Lutherse en Hervormde/Gereformeerde Kerken in sommige landen elkaar hebben erkend als behorende tot de enige Kerk van Jezus Christus met volledige erkenning van elkaars voorgangers en van elkaars Avondmaal. Het is onze diepe hoop dat wij in de naaste toekomst ook nauwere verbondenheid kunnen bewerkstelligen met Lutheranen op andere plaatsen en met de Rooms Katholieke Kerk, zowel als met de Methodisten, in overeenstemming met deze verklaring van ons gezamenlijk verstaan van de rechtvaardigingsleer.

OFFICIELE GEZAMENLIJKE BEVESTIGING

In deze verklaring, bevestigt de Wereldgemeenschap van Reformatorische Kerken haar fundamentele leerstelling instemming met de leer zoals uitgedrukt in de Gezamenlijke Verklaring omtrent de Rechtvaardigingsleer, ondertekend in Augsburg op 31 oktober 1999, namens de Lutherse Wereld Federatie en de Katholieke Kerk en zoals goedgekeurd door de Methodisten op 23 juli 2006.

De ondergetekenden van de Gezamenlijke Verklaring omtrent de Rechtvaardigingsleer verwelkomen gezamenlijk de bovenstaande verklaring van de Wereldgemeenschap van Reformatorische Kerken, welke verklaart en tot uitdrukking brengt dat de Hervormden/Gereformeerden het eens zijn met de consensus betreffende de fundamentele waarheden van de rechtvaardigingsleer zoals weergegeven in de Gezamenlijke Verklaring omtrent de Rechtvaardigingsleer.

Voortbouwend op hun gezamenlijke bevestiging van de fundamentele waarheden van de rechtvaardigingsleer, verbinden de vier ondergetekende organisaties zich ertoe samen te streven naar het verdiepen van hun inzichten omtrent rechtvaardiging in theologische studie, onderwijs en prediking.

Hetgeen zij nu bereikt hebben en waartoe zij zich hiermee verplichten, wordt door Katholieken, Lutheranen, Methodisten en Hervormden/Gereformeerden gezien als behorende tot hun zoektocht naar volledige gemeenschap en gezamenlijke getuigenis in de wereld. Dit is de wil van Christus voor alle Christenen.